

N:o 2.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om äktenskaps ingående; gifven Stockholms slott den 31 december 1907.

Under åberopande af bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga bifogade förslag till lag om äktenskaps ingående, dock med det förbehåll, att, därest icke allmänt kyrkomöte godkänner hvad förslaget innehåller om rätt till erhållande af kyrklig vigsel i visst fall och om vigselns förrättande, den föreslagna lagen ej heller i öfriga delar skall blifva gällande.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

Albert Petersson.

Fö r s l a g
till
Lag
om äktenskaps ingående.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Vilja medlemmar af svenska kyrkan här i riket med hvarandra ingå äktenskap, och har såväl mannen som kvinnan inom kyrkan begått Herrens nattvard eller af präst inom kyrkan åtnjutit konfirmationsundervisning och af denne funnits beredd att, efter undergången konfirmation, få tillträde till nattvarden, må äktenskapet afslutas inför borgerlig myndighet eller med kyrklig vigsel.

I öfriga fall skall äktenskap här i riket afslutas inför borgerlig myndighet.

2 §.

Borgerlig myndighet, inför hvilken äktenskap må afslutas, är, då äktenskapet skall ingås i stad, magistraten och, på landet, kronofogden i orten. Sådan myndighets åliggande att förrätta giftermål är ej beroende däraf, att mannen eller kvinnan har sitt hemvist inom myndighetens tjänstgöringsområde.

Äktenskap inför borgerlig myndighet skall afslutas i släktingars eller andra vittnens närvaro. Myndigheten affordre mannen och kvinnan deras frivilliga ja och samtycke och förklare dem därpå för äkta makar. Hvad sålunda förekommit skall upptagas i särskildt, öfver sådana ärenden fördt protokoll; och varde, där äktenskapet är ingånget inför kronofogde, protokollet af vittnen bestyrkt.

3 §.

Kyrklig vigsel förrättas af präst inom svenska kyrkan. De, som vilja ingå äktenskap, äga att till förrättande af vigsel välja den präst inom

kyrkan, de själfva åstunda; dock att skyldighet att viga åligger allenast präst i församling, där mannen eller kvinnan har sitt hemvist.

Vigsel skall förrättas i enlighet med föreskrifterna i den för svenska kyrkan gällande handbok.

4 §.

Innan äktenskap må afslutas, inför borgerlig myndighet eller med kyrklig vigsel, skall lysning, på sätt därom är stadgadt, ske i den till svenska kyrkan hörande församling, där kvinnan har sitt hemvist.

5 §.

Då äktenskap afslutats inför borgerlig myndighet, åligger det myndigheten att ofördröjligen om äktenskapet göra anmälan hos kyrkoherden i den församling, hvarest lysningen skett, så ock, där make tillhör främmande församling, åt hvars föreståndare eller prästerskap lagligen blifvit uppdraget att öfver församlingsmedlemmarna föra kyrkobok, hos den person, af hvilken församlingens kyrkobok föres.

Om skyldighet för vigselförrättare att anmäla vigsel för dess antecknande i kyrkobok gälla särskilda bestämmelser.

6 §.

Att i vissa fall äktenskap, som här i riket ingåtts inför diplomatisk eller konsulär ämbetsman i främmande stats tjänst, skall anses vara i behörig form afslutadt, så ock om giltigheten af utrikes ingångna äktenskap, är särskildt stadgadt.

Genom denna lag upphävas:

 cirkuläret den 15 september 1773, i hvad det afser rätt att välja präst till förrättande af vigsel;

 3 § i förordningen den 20 januari 1863 angående giftermål emellan kristen och mosaisk trosbekännare;

 4 och 5 §§ samt andra stycket af 18 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning äfvensom 9 § i samma förordning, såvidt angår anmälan om ingångna äktenskap, samt hvad i första stycket af 19 § i förordningen stadgas rörande lysning till äktenskap i vissa fall;

2 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående ändring i vissa delar af kyrkolagen med därtill hörande författningar;
förordningen den 15 oktober 1880 angående äktenskaps afslutande i visst fall inför borgerlig myndighet;
kungörelsen den 6 augusti 1894 angående vissa skyldigheter, som åligga föreståndare för församling af främmande kristna trosbekännare;
lagen den 13 maj 1898 angående rätt till erhållande af kyrklig vigsel i visst fall;
så ock hvad lag eller särskild författning i öfrigt innehåller mot denna lag stridande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1909.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
lördagen den 31 augusti 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson:

kyrkomötets skrifvelse den 8 oktober 1903, däri kyrkomötet anhållit, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder till den förändring i gällande äktenskapslagstiftning, att åt alla sådana svenska medborgare, för hvilka enligt nu gällande lag kyrklig vigsel vore den enda lagliga formen för äktenskaps ingående, medgäfves rätt att, om de så önskade, inför borgerlig myndighet i stället för genom kyrklig vigsel ingå äktenskap, samt att därvid sådana bestämmelser tillika blefve meddelade, att icke kyrkans medverkan till äktenskaps afslutande finge hos vederbörande prästerskap påfordras i de fall, där god kyrklig ordning och kyrkans värdighet skulle därpå lida, samt

Riksdagens skrifvelse den 15 april 1904, däri Riksdagen anhållit, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag

till sådan ändring i gällande bestämmelser angående formen för äktenskaps afslutande, att rätt att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet måtte medgifvas jämväl dem, hvilka för närvarande vore i sådant afseende uteslutande hänvisade till vigsel inom svenska kyrkan eller främmande trossamfund.

Efter att hafva redogjort för skrivelsernas innehåll anförde föredragande departementschefen:

»Nu gällande lagstiftning angående formen för äktenskaps ingående här i riket utgör, äfven om man bortser från de s. k. ofullkomnade äktenskapen, en mångfald af bestämmelser, hvilkas system företer både oegentligheter och luckor och ej är lätt att öfverskåda.

Enligt 1734 års lag fordrades för ingående af ett äktenskap med fullständiga rättsverkningar ovillkorligen kyrklig vigsel med föregående tre lysningar. Att vigseln alltid skulle försiggå enligt svenska kyrkans ritual, var själfallet, emedan främmande trosförvanter ännu ej ägde rätt att bilda församlingar med eget prästerskap. Men då genom kungl. kungörelse den 24 januari 1781 religionsfrihet tillerkändes främmande trosbekännare i allmänhet med rätt att bilda församlingar och bygga kyrkor samt hafva eget prästerskap, stadgades tillika, att dessa främmande trosbekännare ägde rätt att vid brudvigslar använda sina egna präster och ceremonier.

Beträffande mosaiska trosbekännare stadgades i kommerskollegii reglemente den 27 maj 1782, att de hade rätt att ingå äktenskap allenast med sina religionsförvanter, men ej med andra. Beträffande formen för giftermålet är ingenting nämndt, uppenbarligen emedan giftermålet ansågs vara en rent religiös akt och reglerandet af denna, liksom af öfriga religiösa ceremonier, tillkomma de mosaiska trosbekännarna själfva.

Förbudet mot äktenskap mellan medlem af svenska kyrkan och mosaisk trosbekännare blef uttryckligen upphäfdt genom förordning den 20 januari 1863, i hvilken jämväl stadgades, att sådant äktenskap liksom äktenskap mellan mosaisk trosbekännare och medlem af annat främmande religionssamfund, som vore i riket tillåtet, skulle, efter föregångna lysningar, ingås inför borgerlig myndighet på föreskrifvet sätt. Genom denna förordning, som ännu är gällande, blef alltså civiläktenskapet infördt i lagstiftningen.

Sedermera har civiläktenskapets användning utsträckts till åtskilliga fall af giftermål mellan kristna trosbekännare inbördes.

Beträffande äktenskap mellan främmande kristna trosbekännare inbördes samt mellan sådan trosbekännare och medlem af svenska kyrkan har detta skett genom nu gällande dissenterlag af den 31 oktober 1873, hvilken författning i fråga om främmande trossamfunds prästerskaps rätt att förrätta vigsel

inför den nya princip, att sådan rätt tillkommer endast prästerskapet i samfund, som af Eders Kungl. Maj:ts erhållit särskildt medgifvande i sådant hänseende. Enligt dissenterlagen är kyrklig vigsel obligatorisk endast i det fall, att båda nupturienterna tillhöra samma främmande trossamfund med vigselberättigadt prästerskap. Valrätt mellan kyrklig vigsel och civilakt samt eventuellt jämväl mellan olika kyrkliga vigselformer medgifves, då de blifvande makarna tillhöra olika främmande trossamfund med vigselberättigade prästerskap eller endast den ena är medlem af sådant samfund äfvensom då den ena bekänner sig till främmande kristen troslära och den andra tillhör svenska kyrkan. Är slutligen ingendera medlem af svenska kyrkan eller främmande trossamfund med vigselberättigadt prästerskap, är civilakt obligatorisk.

Vidare har i förordning den 15 oktober 1880 stadgats, att, om någon, som ej blifvit döpt eller som icke inom svenska kyrkan begått Herrens nattvard, men icke heller tillhör främmande trossamfund, vill ingå äktenskap, detta skall ske inför borgerlig myndighet, hvilken föreskrift dock genom lag den 13 maj 1898 ändrats så till vida, att medlem af svenska kyrkan, som icke deltagit i konfirmation eller nattvardsgång inom kyrkan, men åtnjutit konfirmationsundervisning af präst inom kyrkan och af denne funnits beredd att, efter undergången konfirmation, få tillträde till Herrens nattvard, erhållit rätt till kyrklig vigsel. Sådant medlem af svenska kyrkan har alltså valrätt mellan civilakt och kyrklig vigsel.

Slutligen må erinras, att enligt lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap ytterligare ett fall af borgerlig giftermålsforms användande i riket är af lagstiftningen medgifvet, i det att främmande staters här i riket anställda diplomatiska eller konsulära ämbetsmän kunna, med Konungens tillstånd, erhålla befogenhet att med laga verkan här förrätta giftermål mellan främmande undersåtar.

Angående formen för giftermål mellan mosaiska trosbekännare saknas fortfarande uttryckliga bestämmelser. Emellertid synes rättsuppfattningen efter 1782 års här ofvan omförmälda reglemente varit den, att äktenskap, som ingåtts i enlighet med den mosaiska rättens föreskrifter, skall anses vara i laga form afslutadt. Med afseende å personer, tillhörande andra icke kristna trossamfund än det mosaiska, saknas likaledes bestämmelser, och i detta fall har bristen ledt till det antagande, att sådana personer icke kunna här i riket ingå giltigt äktenskap.

Såsom en oegentlighet måste det betecknas, att, om en medlem af svenska kyrkan, hvilken för sin person är berättigad till kyrklig vigsel, ingår äktenskap med medlem af främmande kristet trossamfund, tillgång till vigsel efter svenska kyrkans ritual står öppen för nupturien-

terna, medan däremot dylik vigsel ej är tillåten, om sådan medlem af statskyrkan, som nyss nämnts, gifter sig med medlem af svenska kyrkan, som för sin del icke är till statskyrklig vigsel berättigad.

Af hvad jag nu anfört torde framgå, att en revision af bestämmelserna om formen för äktenskaps ingående tarfvas äfven af andra skäl än dem, som framhållits af Riksdagen. Det må dock medgifvas, att dessa andra skäl äro af ringa vikt i jämförelse med den tanke, som åstadkommit Riksdagens framställning, eller att allt tvång till kyrklig vigsel bör försvinna. Jag tror, att det vore öfverflödigt att här anföra skäl för en dylik reform, då uppfattningen om behovet af densamma numera synes vara tämligen allmän och äfven vunnit kyrkomötets anslutning. Däremot torde meningarna vara delade i frågan, om giftermål inför borgerlig myndighet bör för alla fall blifva obligatoriskt eller icke. Utan tvifvel skulle det från vissa synpunkter vara önskvärdt, att äktenskapets karaktär af rent borgerligt rättsförhållande komme till uttryck däri, att formen för dess ingående alltid vore en rent borgerlig akt. Men det kan ej nekas, att, som det blifvit framhållet inom såväl Riksdagen som kyrkomötet, en dylik reform skulle möta praktiska svårigheter af stor betydelse. Skulle man låta de borgerliga myndigheter, som för närvarande äro beklädda med uppdraget att vara giftermålsförrättare i de speciella fall, då civiläktenskap är medgifvet eller påbudet, bibehålla detta uppdrag, sedan civiläktenskap blifvit allmänt obligatoriskt, är det att befara, att denna ämbetsplikt skulle verka hindrande på deras ämbetsverksamhet i öfrigt. Äfven skulle denna ordning säkerligen för allmänheten blifva en högst besvärlig tunga, åtminstone på landsbygden. Man kan näppeligen tänka på att införa allmänt obligatoriskt civiläktenskap utan att ordna det så, att i hvarje kommun finnes en behörig myndighet för giftermåls förrättande. Att åt landsbygdens nu förefintliga kommunala myndigheter öfverlämna detta uppdrag med därmed följande skyldighet att öfva tillsyn, att äktenskaps hinder ej förefinnas, och att vederbörligen protokollera akten, skulle säkerligen ej vara tillrådligt, utan det skulle utan tvifvel blifva nödvändigt att inrätta särskilda myndigheter för ifrågavarande funktion. Har man kommit därhän, framträder jämnväl frågan, om ej den myndighet, som sålunda inrättats, också borde öfvertaga registreringen af ingångna äktenskap och förandet af andra anteckningar, som tillhöra ett ordnadt registerväsen. Med ett ord, det blefve fråga om en omgestaltning af vidtomfattande art, hvilken säkerligen ej kunde företagas utan betydande kostnader. Vid dessa förhållanden synes det vara rådligast att inskränka reformen därtill, att utväg öppnas för enhvar, utan afseende å trosbekännelse, att anlita civilakt såsom giftermålsform. En sådan ändring

torde ej kräfva, att uppdraget att fungera som giftermålsförrättare öfverlämnas åt andra myndigheter än dem, som nu hafva detsamma sig anförtrodt, då det med tämligen stor visshet kan förutses, att det stora flertalet äktenskap fortfarande komme att afslutas medelst kyrklig vigsel.

Kyrkomötet, som gjort enahanda framställning som Riksdagen, har därtill fogat anhållan, att sådana bestämmelser tillika blefve meddelade, att icke kyrkans medverkan till äktenskaps afslutande finge hos vederbörande prästerskap påfordras i de fall, där god kyrklig ordning och kyrkans värdighet skulle därpå lida. Hvarken af kyrkomötets skrifvelse eller af dess förhandlingar i ämnet framgår med full bestämdhet, i hvilken omfattning kyrklig vigsel efter kyrkomötets åsikt borde af anförda hänsyn förvägras, ej heller i hvilken ordning pröfning angående tillvaron af anledning till vägran borde äga rum. Man skulle kunna tolka denna hemställan så, som om den afsåge, att hvarje präst skulle äga att efter sin egen uppfattning i hvarje särskildt fall afgöra, hvad god kyrklig ordning och kyrkans värdighet kräfde. Att medgifva prästen fri pröfningsrätt i en så grannlaga fråga torde dock ej vara tillrådligt. Annorlunda ställer sig saken, om meningen är, att i lag skulle bestämmas de särskilda fall, i hvilka kyrklig vigsel icke skulle vara medgifven. Häremot skulle från principiell synpunkt ingenting kunna invändas, så mycket mindre som lagstiftningen redan nu i visst fall vägrar medlem af svenska kyrkan tillgång till kyrklig vigsel. Det kommer sålunda härvid hufvudsakligen an på, hvilka medlemmar man af omförmälda hänsyn vill utesluta. Af kyrkomötets skrifvelse framgår, att i den motion, som föranledt skrifvelsen, framhållits tvenne kategorier af kyrkans medlemmar, för hvilka, efter motionärens tanke, ur kyrklig och kristlig synpunkt civiläktenskap borde vara den enda lagliga formen för äktenskaps ingående, nämligen dels sådana personer, hvilkas äktenskap af Kristus med tydliga ord enligt Matt. 19: 9, jämfördt med andra bibelställen, betecknas såsom äktenskapsbrott och sålunda stridande mot hans rikes lag, dels ock personer, hvilka öppet förklara, att de endast genom lagtvång tillhöra statskyrkan, men att de icke tro på kyrkans eller kristendomens fundamentalläror.

Beträffande tanken att utesluta frånskilda makar från tillgång till kyrklig vigsel vill jag erinra, att denna fråga förut varit föremål för Eders Kungl. Maj:ts pröfning. Sedan 1883 års kyrkomöte i underdånig skrifvelse anhållit om grundlagsenliga åtgärders vidtagande för vinnande af sådan lagbestämmelse, att äktenskap, som person, hvilken själfvilligt och utan att vara föranledd af horsbrott å den andra partens sida vållat ett föregående äktenskaps upplösning, önskade ingå under förra kontrahentens

lifstid, icke måtte såsom kristligt äkta förbund utlysas eller med kyrklig vigsel stadfästas, har, efter det yttranden öfver framställningen inhämtats från samtliga rikets konsistorier, Eders Kungl. Maj:t genom beslut den 18 april 1884 bifallit statsrådets hemställan, att kyrkomötets framställning, hvilken af de flesta konsistorierna afstyrkts, icke måtte till någon vidare Eders Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda. Vid 1898 års kyrkomöte väcktes motion om förnyad framställning till Eders Kungl. Maj:t af enahanda innehåll som 1883 års skrifvelse, men denna motion blef, efter att hafva afstyrkts af kyrkolagsutskottet, af kyrkomötet afslagen. Såsom hufvudsakligt skäl för motionens afstyrkande hade utskottet anfört, att en lagändring af sådan art, som motionären förordat, skulle innebära, att ett äktenskap, som enligt statens lag vore tillåtet, af kyrkan betraktades såsom ett brott och därför icke af hennes tjänare finge med vigsel afslutas — en olikhet i åskådning, som skulle fordra och väl äfven leda till, att staten och kyrkan i fråga om lagstiftningen för äktenskapet fullständigt åtskildes. Då denna uppfattning synes mig riktig och jag, såsom förut nämnts, ej anser mig nu böra föreslå införande af allmänt obligatoriskt civiläktenskap, kan jag ej förorda bifall till kyrkomötets framställning i förevarande del.

Hvad angår den andra kategorien af statskyrkans medlemmar, hvilken efter motionärens tanke borde förvägras kyrklig vigsel, eller sådana personer, som öppet uttala, att de endast af tvång tillhöra statskyrkan och icke ens tro på kristendomens grundsanningar, vill jag gärna erkänna, att omständigheterna väl kunna tänkas vara sådana, att det vore önskvärdt, om möjlighet funnes att förvägra dem kyrklig vigsel. Om jag det oaktadt ej anser mig kunna tillstyrka, att någon bestämmelse i detta syfte införes i lagen, så beror detta hufvudsakligen därpå, att jag betviflar möjligheten att med erforderlig tydlighet angifva, när en person, som formellt tillhör svenska kyrkan, i sin åskådning eller sina uttalanden afviker från dess lära i sådan grad, att god kyrklig ordning och kyrkans värdighet kräfva hans utestängande från kyrklig vigsel, samt att jag allra minst i denna punkt anser det vara rådligt, att en obestämdhet i lagens ord får kompletteras af den prästerliga ämbetsmannens uppfattning i det särskilda fallet.

Jag har alltså med afseende å kyrkomötets särskilda hemställan stannat vid den mening, att densamma icke bör föranleda några särskilda lagbestämmelser.

Göres tillgången till äktenskaps afslutande inför borgerlig myndighet öppen för en hvar utan afseende å trosbekännelse, torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke den nu i vissa fall medgifna rätt för främmande trosbekännare till vigsel efter samfundets ritual borde afskaffas. På grund af 5 § i 1873 års dissenterlag hafva följande främmande trossamfund

erhållit det privilegium, att deras prästerskap äger med laga verkan för-
rätta vigsel efter vederbörande samfunds kyrkobruk, nämligen metodist-
episkopalkyrkan, Nya kyrkans äldsta församling i Stockholm, Nya Jerusa-
lems eller Nya kyrkans svenska församling i Stockholm, romersk-katolska
kyrkan, fransk-reformerta församlingen i Stockholm samt engelsk-episkopala
kyrkan. Dessutom utöfvas, såsom jag förut meddelat, enahanda privilegium
af mosaiska trosbekännare.

Den frihet, som sålunda lämnats vissa främmande trossamfund, har
uppenbarligen sitt ursprung uti sträfvande att visa religiös tolerans på en tid,
då kyrklig vigsel var den enda erkända giftermålsformen, och den var på
sin tid fullt berättigad. Men den är det enligt min mening icke längre,
sedan tillfälle utan undantag lämnats till ingående af borgerligt äktenskap.
Den nuvarande ordningen synes mig för öfrigt icke vara tillfredsställande
därutinnan, att formen för vigsel inom de främmande trossamfunden ej
är af staten bestämd. Staten, som fastställt formen för borgerligt äkten-
skap och för statskyrklig vigsel, saknar alltså garanti för, att de för af-
slutande af ett äktenskap väsentliga momenten ingå i de vigselformer,
som användas inom de främmande samfunden; och vill jag slutligen er-
inra, att afskaffande af dessas särskilda rätt till vigfels förrättande inga-
lunda innebär något angrepp på deras religiösa frihet, då det ju står dem
öppet att anordna en efterföljande religiös akt, på samma sätt som nu
torde vara brukligt inom de främmande trossamfund, hvilka icke åtnjuta
privilegiet af vigselberättigadt prästerskap.

Vid genomförande af de bägge reformer, jag sålunda anser mig
böra föreslå, nämligen införande af allmänt, men i de flesta fall endast
fakultativt civiläktenskap samt afskaffande af vigselbehörighet för främ-
mande trossamfunds prästerskap, synes det vara lämpligt att i en lag
sammanföra de regler, som skola gälla angående formen för äktenskaps
afslutande och hvad därmed har omedelbart sammanhang.

I enlighet med hvad jag nu anfört har jag låtit inom justitiedepar-
tementet upprätta förslag till *lag om äktenskaps afslutande.*»

Sedan föredraganden uppläst berörda lagförslag, af den lydelse bi-
lagan vid detta protokoll utvisar, yttrade han vidare:

»Beträffande innehållet i de särskilda bestämmelserna i förslaget
torde det i allmänhet vara tillräckligt att hänvisa till hvad jag här
ofvan anfört. Jag vill dock fästa uppmärksamheten därpå, att enligt
förslaget vigsel efter svenska kyrkans ritual icke är medgifven för
annat fall än då nupturienterna, hvar för sig, äro till sådan vigsel berät-
tigade medlemmar af svenska kyrkan. Detta innebär en ändring i hvad
hittills gällt, och skälet härtill är hvad jag ofvan anfört, att det är

inkonsekvent och oegentligt, att statskyrklig vigsel får äga rum, ifall en af nupturienterna tillhör främmande trossamfund, då man ej vill medgifva sådan vigsel mellan två till statskyrkan hörande personer, af hvilka den ena icke inom svenska kyrkan begått Herrens nattvard och ej heller inom kyrkan åtnjutit behörig konfirmationsundervisning. Hvad jag härvid särskildt vill framhålla är, att jag hyst den tanke, att man, efter antagande af berörda grundsats, i fråga om rätt till kyrklig vigsel ej vidare bör, såsom hittills stundom lärer hafva skett, med medlem af svenska kyrkan likställa medlem af annan evangeliskt-luthersk kyrka.»

Föredragande departementschefen hemställde härefter, att högsta domstolens utlåtande öfver ifrågavarande lagförslag måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom utdrag af protokollet inhämtas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet
Israel Myrberg.

Bilaga.

Förslag
till
Lag
om äktenskaps afslutande.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Vilja medlemmar af svenska kyrkan här i riket med hvarandra ingå äktenskap, och har såväl mannen som kvinnan inom kyrkan begått Herrens nattvard eller af präst inom kyrkan åtnjutit konfirmationsundervisning och af denne funnits beredd att, efter undergången konfirmation, få tillträde till nattvarden, må äktenskapet afslutas inför borgerlig myndighet eller med kyrklig vigsel.

I öfriga fall skall äktenskap här i riket afslutas inför borgerlig myndighet.

2 §.

Borgerlig myndighet, inför hvilken äktenskap må afslutas, är i stad magistraten och på landet kronofogden i orten. Sådan myndighets åliggande att förrätta giftermål är ej beroende däraf, att mannen eller kvinnan har sitt hemvist inom myndighetens tjänstgöringsområde.

Äktenskap inför borgerlig myndighet skall äga rum i släktingars eller andra vittnens närvaro. Myndigheten affordre mannen och kvinnan deras frivilliga ja och samtycke och förklare dem därpå för äkta makar. Hvad sålunda förekommit skall upptagas i särskildt, öfver sådana ärenden fördt protokoll; och varde, där äktenskapet är ingånget inför kronofogde, protokollet af vittnen bestyrkt.

3 §.

Kyrklig vigsel förrättas af präst inom svenska kyrkan. De, som vilja ingå äktenskap, äga att till förrättande af vigsel välja den präst inom

kyrkan, de själfva åstunda; dock att skyldighet att viga åligger allenast präst i församling, där mannen eller kvinnan har sitt hemvist.

Vigsel skall förrättas i enlighet med föreskrifterna i den för svenska kyrkan gällande handbok.

4 §.

Innan äktenskap må afslutas, inför borgerlig myndighet eller med kyrklig vigsel, skall lysning, på sätt därom är stadgadt, ske i den till svenska kyrkan hörande församling, där kvinnan har sitt hemvist.

5 §.

Då äktenskap afslutats inför borgerlig myndighet, åligger det myndigheten att ofördröjligen om äktenskapet göra anmälan hos kyrkoherden i den församling, hvarest lysningen skett, så ock, där make tillhör främmande församling, åt hvares föreståndare eller prästerskap lagligen blifvit uppdraget att öfver församlingsmedlemmarna föra kyrkobok, hos den person, af hvilken församlingens kyrkobok föres.

Om skyldighet för vigselförrättare att anmäla vigsel för dess antecknande i kyrkobok gälla särskilda bestämmelser.

6 §.

Att i vissa fall äktenskap, som här i riket ingåtts inför diplomatisk eller konsulär ämbetsman i främmande stats tjänst, skall anses vara i behörig form afslutadt, så ock om giltigheten af utrikes ingångna äktenskap, är särskildt stadgadt.

Genom denna lag upphäfvas:

cirkuläret den 15 september 1773, i hvad det afser rätt att välja präst till förrättande af vigsel;

3 § i förordningen den 20 januari 1863 angående giftermål emellan kristen och mosaisk trosbekännare;

4 och 5 §§ samt andra stycket af 18 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning äfvensom 9 § i samma förordning, såvidt angår anmälan om ingångna äktenskap, samt hvad i första stycket af 19 § i förordningen stadgas rörande lysning till äktenskap i vissa fall;

2 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående ändring i vissa delar af kyrkolagen med därtill hörande författningar;

förordningen den 15 oktober 1880 angående äktenskaps afslutande i visst full inför borgerlig myndighet;

kungörelsen den 6 augusti 1894 angående vissa skyldigheter, som äligga föreståndare för församling af främmande kristna trosbekännare;

lagen den 13 maj 1898 angående rätt till erhållande af kyrklig vigsel i visst fall;

så ock hvad lag eller särskild författning i öfrigt innehåller mot denna lag stridande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1909.

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kungl. Maj:ts högsta domstol måndagen den 18 november 1907.

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden LILIENBERG,
LINDBÄCK,
GREFBERG,
TRYGGER.

Sedan det till högsta domstolen för utlåtande remitterade förslag till ag om äktenskaps afslutande den 20 sistlidne september föredragits i närvaro af ofvanbemälde justitieråd jämte sedermera från justitieråds-ämbetet entledigade justitierådet Thomasson och därvid beslutats, att handlingarna skulle för närmare granskning cirkulera, företogs nämnda ärende nu till afgörande; varande lagförslaget bilagdt detta protokoll.

Emot förslaget framställdes följande anmärkningar:

1 §.

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken justitierådet *Lilienberg* instämde, anförde:

»I förordningen angående främmande trosbekännare och deras religions-öfning den 31 oktober 1873, den s. k. dissenterlagen, är stadgadt, bland annat, att Konungen äger medgifva främmande kristna trossamfunds prästerskap att med laga verkan förrätta vigsel, samt att, där sådant medgifvande lämnats, äktenskap emellan dem, hvilka bägge tillhöra samma främmande trossamfund, skall afslutas med vigsel efter samfundets kyrko- bruk och att, om de tillhöra olika främmande trossamfund eller blott

endera är medlem af dylikt samfund, äktenskapet må kunna afslutas aningen medelst vigsel, förrättad af därtill berättigad präst inom enderas trossamfund, eller inför borgerlig myndighet.

Bestämmelsen i andra stycket af förevarande § innebär, att hvad sålunda är stadgadt i dissenterlagen skulle upphävas och för de fall, stadgandet afser, allenast civiläktenskap hädanefter tillåtas. Den sålunda ifrågasatta lagändringen, hvilken icke föranledts af någon framställning från Riksdagen eller kyrkomötet, har ej heller, så vidt föredragande departementschefens yttrande vid ärendets behandling i statsrådet utmärker, påyrkats af något bland de flere främmande trossamfund, hvilkas prästerskap erhållit Konungens tillstånd i omförmälda hänseende. Icke heller eljest har mig veterligen något missnöje med den nuvarande ordningen försports inom sagde församlingar. Att sådant oaktadt lagändringen skulle vara nödvändig ur synpunkten af statens eller kyrkans intresse synes mig svårligen kunna antagas. Vål är det sannt att, såsom departementschefen anført, staten för närvarande saknar garanti för att de för afslutande af äktenskap väsentliga momenten ingå i de vigselformer, som användas inom de främmande samfund. Men detta förhållande — hvilket, om det ägde afgörande betydelse för frågan, väl borde föranledt därtill, att det genom 1873 års förordning tillkomna medgifvandet om vinnande af rätt för främmande trossamfunds prästerskap att förrätta vigsel aldrig bort af lagstiftaren lämnas — lærer ej i verkligheten hafva visat sig medföra några menliga följder. Icke heller synes den omständighet, att genom lagförslaget skulle i allmänhet beredas utväg till ingående af civiläktenskap, dock med bibehållande af rätten till kyrklig vigsel, kunna verka därhän att, på sätt departementschefen uttalat, valfriheten för främmande trossamfund med afseende å fornen för giftermåls ingående ej vidare kunde anses vara berättigad. Till denna slutföljd torde man knappast kunna komma under annan förutsättning, än att lagstiftningen i ämnet ändrades så, att den jämväl för medlemmar af svenska kyrkan komme att föreskrifva obligatoriskt civiläktenskap såsom regel. Enligt min åsikt bör därför dissenterlagen i nu berörda del icke i vidare mån undergå ändring än att, för beredande af likställighet emellan medlemmar af svenska kyrkan och medlemmar af ifrågavarande främmande trossamfund, föreskriften om obligatorisk vigsel i händelse bägge kontrahenterna tillhöra samma främmande trossamfund utbytes mot en i den tilltänkta nya lagen intagen bestämmelse, enligt hvilken kontrahenterna lämnas valfrihet emellan vigsel och äktenskapets afslutande inför borgerlig myndighet. Om hvad sålunda anförts vinner beaktande, erfordras äfven viss jämkning i förslaget så vidt det handlar om hvilka lagbud skulle genom nya lagen upphävas.»

Justitierådet *Grefberg* yttrade: »Då denna § enligt sin lydelse gifver en uttömmande föreskrift om sättet för afslutande af äktenskap här i riket äfven i det fall, att båda kontrahenterna äro utländska undersåtar, men giftermål emellan utlänningar kan under vissa villkor här i riket förrättas af diplomat eller konsul i utländsk tjänst, torde till andra stycket fogas ett tillägg, som innebär att i fråga om där gifna föreskrift kontrahenterna dock äga valfrihet, så vidt annan form för giftermål är särskildt medgifven.»

2 §.

Justitierådet *Trygger* erinrade att det syntes böra tydligare uttalas, att magistrat och kronofogde endast inom sitt tjänstgöringsdistrikt äga befogenhet att förrätta giftermål.

Justitierådet *Grefberg* biträdde justitierådet *Tryggers* erinran vid denna §.

4 §.

Justitierådet *Grefberg* yttrade: »Enär i fråga om utländsk undersåte lysning äfven kan erfordras enligt hemlandets lag, synes lämpligt hänvisa till hvad för sådant fall är stadgadt i 1 kap. 4 § 2 stycket af lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap m. m.»

I öfrigt erinrade justitierådet *Trygger* att hela tredje stycket af 9 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning borde förklaras upphäfdt.

Ur protokollet

Israel Myrberg.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott tisdagen den 31 december 1907.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
Justitieråden: THOLLANDER,
RAMSTEDT.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson högsta domstolens genom utdrag af protokollet för den 31 sistlidne augusti inhämtade utlåtande öfver upprättadt förslag till lag om äktenskaps afslutande.

Sedan redogörelse lämnats för utlåtandets innehåll, anförde föredraganden:

»Hvad två bland högsta domstolens ledamöter anmärkt mot det ifrågasatta upphäfvandet af dissenterlagens stadganden om äktenskaps afslutande i vissa fall enligt främmande kristet trossamfunds kyrkbruk synes mig ej böra föranleda ändring i förslaget. Vål är det möjligt, att, såsom nämnda ledamöter antagit, saknaden af garanti för att de för afslutande af äktenskap väsentliga momenten ingå i de vigselformer, som användas inom de främmande samfundet, icke medfört några menliga följder, men, afven om så är, torde det förhållande, att staten i här afsedda fall åt

främmande trossamfund öfverlämnat att bestämma formen för ingående af äktenskap, hvilka skola äga borgerlig giltighet, innebära en oegentlighet, som lämpligen bör undanröjas i samband med att lagstiftningen angående äktenskaps afslutande omläggas efter principen om allmänt civiläktenskap och således allt tvång till kyrklig vigsel upphör. Utan afskaffande af vigselbehörigheten för främmande trossamfunds prästerskap kan ej heller vinnas önskvärd enkelhet och reda i de för närvarande synnerligen invecklade reglerna om formen för äktenskaps ingående.

Med anledning af den vid 2 § framställda erinran, att det syntes böra tydligare uttalas, att magistrat eller kronofogde endast inom sitt tjänstgöringsdistrikt ägde befogenhet att förrätta giftermål, lär det vara lämpligt, att en jämkning i §:ns affattning vidtages; men torde hvad i öfrigt inom högsta domstolen, af enskilda ledamöter, anmärkts ej påkalla ändring i förslaget.

Utom berörda jämkning synes äfven en annan redaktionell ändring böra ske i 2 §, i det att i andra styckets första sats orden 'äga rum' utbytas mot 'afslutas'; och torde, till förebyggande af hvarje missuppfattning, äktenskaps 'ingående' böra i rubriken angifvas såsom föremål för lagens bestämmelser.»

Föredraganden uppläste härefter ett i enlighet med hvad af honom anförts jämkadt förslag till *lag om äktenskaps ingående* och hemställde, att detta förslag måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition föreläggas Riksdagen till antagande; dock att, enär hvad förslaget innehölle om rätt till erhållande af kyrklig vigsel i visst fall och om vigselns förrättande vore af kyrkolags natur, det förbehåll borde göras, att, därest icke allmänt kyrkomöte godkände förslaget i berörda hänseenden, den föreslagna lagen ej heller i öfriga delar skulle blifva gällande.

Till denna, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle nådig proposition af den lydelse, bilagan vid detta protokoll utvisade, till Riksdagen aflätas.

Ur protokollet

Lennart Berglöf.